

ΔΙΑΤΑΞΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έβδομο τμήμα)

της 19ης Δεκεμβρίου 2008 *

Στην υπόθεση C-551/07,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, που υπέβαλε το Verwaltungsgerichtshof (Αυστρία) με απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 2007, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 11 Δεκεμβρίου 2007, στο πλαίσιο της δίκης

Deniz Sahin

κατά

Bundesminister für Inneres,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έβδομο τμήμα),

συγκείμενο από τους Α. Ó Caoimh, πρόεδρο τμήματος, J. N. Cunha Rodrigues (εισηγητή) και J. Klučka, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

γενικός εισαγγελέας: J. Mazák
γραμματέας: R. Grass

κρίνοντας ότι πρέπει να αποφανθεί με αιτιολογημένη διάταξη, σύμφωνα με το άρθρο 104, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα,

εκδίδει την ακόλουθη

Διάταξη

- ¹ Η υπό κρίση αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία της οδηγίας 2004/38/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 1612/68 και την κατάργηση των οδηγιών 64/221/ΕΟΚ, 68/360/ΕΟΚ, 72/194/ΕΟΚ, 73/148/ΕΟΚ, 75/34/ΕΟΚ, 75/35/ΕΟΚ, 90/364/ΕΟΚ, 90/365/ΕΟΚ και 93/96/ΕΟΚ (ΕΕ L 158, σ. 77, και διορθωτικά ΕΕ 2004, L 229, σ. 35, ΕΕ 2005, L 197, σ. 34, και ΕΕ 2007, L 204, σ. 28, στο εξής: οδηγία), των άρθρων 18 ΕΚ και 39 ΕΚ, καθώς και του δικαιώματος για σεβασμό της οικογενειακής ζωής.

- ² Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο δίκης μεταξύ του D. Sahin, Τούρκου υπηκόου, και του Bundesminister für Inneres (Υπουργού Εσωτερικών), με αντικείμενο την απόρριψη αιτήσεως χορηγήσεως δελτίου μόνιμης διαμονής.

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική νομοθεσία

- ³ Κατά το άρθρο 1 της οδηγίας:

«Η παρούσα οδηγία καθορίζει:

- α) τους όρους που διέπουν την άσκηση του δικαιώματος της ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στην επικράτεια των κρατών μελών από τους πολίτες της Ένωσης και τα μέλη των οικογενειών τους
- β) το δικαίωμα μόνιμης διαμονής στην επικράτεια των κρατών μελών των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους

- γ) τους περιορισμούς των δικαιωμάτων που αναφέρονται στα στοιχεία α' και β', για λόγους δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφάλειας ή δημόσιας υγείας.»

4 Το άρθρο 2 της οδηγίας ορίζει:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

1) “πολίτης της Ένωσης”: κάθε πρόσωπο το οποίο έχει την ιθαγένεια κράτους μέλους

2) “μέλος της οικογένειας”:

α) ο (η) σύζυγος

β) ο (η) σύντροφος με τον (την) οποίο(-α) ο πολίτης της Ένωσης έχει σχέση καταχωρισμένης συμβίωσης, βάσει της νομοθεσίας κράτους μέλους, εφόσον η νομοθεσία του κράτους μέλους υποδοχής αναγνωρίζει τη σχέση καταχωρισμένης συμβίωσης ως ισοδύναμη προς τον γάμο, και σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στην οικεία νομοθεσία του κράτους μέλους υποδοχής

γ) οι απευθείας κατιόντες οι οποίοι είναι κάτω της ηλικίας των 21 ετών ή είναι συντηρούμενοι καθώς και εκείνοι του (της) συζύγου ή του (της) συντρόφου, όπως ορίζεται στο στοιχείο β'»

δ) οι συντηρούμενοι απευθείας ανιόντες καθώς και εκείνοι του (της) συζύγου ή του (της) συντρόφου, όπως ορίζεται στο στοιχείο β'»

3) “κράτος μέλος υποδοχής”: το κράτος μέλος στο οποίο μεταβαίνει ο πολίτης της Ένωσης προκειμένου να ασκήσει το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής.»

5 Το άρθρο 3 της οδηγίας έχει ως εξής:

«1. Η παρούσα οδηγία ισχύει για όλους τους πολίτες της Ένωσης οι οποίοι μεταβαίνουν ή διαμένουν σε κράτος μέλος άλλο από εκείνο του οποίου είναι υπήκοοι καθώς και τα μέλη των οικογενειών τους, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 2, σημείο 2, που τους συνοδεύουν ή πηγαίνουν να τους συναντήσουν.

2. Με την επιφύλαξη τυχόν ατομικού δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής των ενδιαφερομένων και σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία του, το κράτος μέλος υποδοχής διευκολύνει την είσοδο και τη διαμονή των ακόλουθων προσώπων:

- α) κάθε άλλου μέλους της οικογένειας, ανεξαρτήτως της ιθαγένειάς του, που δεν εμπίπτει στον ορισμό του άρθρου 2 σημείο 2 εφόσον συντηρείται από τον πολίτη της Ένωσης που έχει ίδιον δικαίωμα διαμονής ή ζει υπό τη στέγη του στη χώρα προέλευσης, ή εφόσον σοβαροί λόγοι υγείας καθιστούν απολύτως αναγκαία την προσωπική φροντίδα του εν λόγω μέλους της οικογένειας από τον πολίτη της Ένωσης.
- β) του (της) συντρόφου με τον (την) οποίο(-α) ο πολίτης της Ένωσης έχει σταθερή σχέση, δεόντως αποδεδειγμένη.

Το κράτος μέλος υποδοχής αναλαμβάνει εκτενή εξέταση της προσωπικής κατάστασης και αιτιολογεί κάθε άρνηση εισόδου ή διαμονής των προσώπων αυτών.»

6 Το άρθρο 6 της οδηγίας ορίζει:

«1. Οι πολίτες της Ένωσης έχουν δικαίωμα διαμονής στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους για χρονικό διάστημα έως τρεις μήνες χωρίς κανένα όρο ή διατύπωση πέραν της απαίτησης κατοχής ισχύοντος δελτίου ταυτότητας ή διαβατηρίου.

2. Οι διατάξεις της παραγράφου 1 εφαρμόζονται και στα μέλη της οικογένειας που είναι κάτοχοι ισχύοντος διαβατηρίου, δεν είναι υπήκοοι κράτους μέλους και συνοδεύουν ή πηγαίνουν να συναντήσουν τον πολίτη της Ένωσης.»

7 Κατά το άρθρο 7, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας:

«1. Όλοι οι πολίτες της Ένωσης έχουν δικαίωμα διαμονής στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των τριών μηνών, εφόσον:

- α) είναι μισθωτοί ή μη μισθωτοί στο κράτος μέλος υποδοχής, ή
- β) διαθέτουν επαρκείς πόρους για τον εαυτό τους και τα μέλη των οικογενειών τους, ούτως ώστε να μην επιβαρύνουν κατά τη διάρκεια της περιόδου παραμονής τους το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους μέλους υποδοχής, καθώς και πλήρη ασφαλιστική κάλυψη ασθενοίας στο κράτος μέλος υποδοχής, ή
- γ) — έχουν εγγραφεί σε ιδιωτικό ή δημόσιο ίδρυμα, εγκεκριμένο ή χρηματοδοτούμενο από το κράτος μέλος υποδοχής βάσει της νομοθεσίας ή της διοικητικής πρακτικής του, για να παρακολουθήσουν κατά κύριο λόγο σπουδές, συμπεριλαμβανομένων μαθημάτων επαγγελματικής κατάρτισης, και
- διαθέτουν πλήρη ασφαλιστική κάλυψη ασθενοίας στο κράτος μέλος υποδοχής και βεβαιώνουν την αρμόδια εθνική αρχή, με δήλωση ή με ισοδύναμο μέσο της

επιλογής τους, ότι διαθέτουν επαρκείς πόρους για τον εαυτό τους και τα μέλη της οικογένειάς τους, ούτως ώστε να μην επιβαρύνουν το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους μέλους υποδοχής κατά τη διάρκεια της παραμονής τους, ή

δ) είναι μέλη της οικογένειας τα οποία συνοδεύουν ή πηγαίνουν να συναντήσουν πολίτη της Ένωσης που πληροί τους όρους που αναφέρονται στα στοιχεία α', β' ή γ'.

2. Το δικαίωμα διαμονής που προβλέπεται στην παράγραφο 1 εκτείνεται στα μέλη της οικογένειας τα οποία δεν είναι υπήκοοι κράτους μέλους, όταν συνοδεύουν ή πηγαίνουν να συναντήσουν, στο κράτος μέλος υποδοχής, τον πολίτη της Ένωσης και εφόσον ο εν λόγω πολίτης πληροί τους όρους που αναφέρονται στην παράγραφο 1 στοιχεία α', β' ή γ'.»

8 Το άρθρο 9 της οδηγίας έχει ως εξής:

«1. Τα κράτη μέλη χορηγούν στα μέλη της οικογένειας πολίτη της Ένωσης τα οποία δεν είναι υπήκοοι κράτους μέλους δελτίο διαμονής, εφόσον η προβλεπόμενη διάρκεια παραμονής τους υπερβαίνει τους τρεις μήνες.

2. Η προθεσμία που τάσσεται για την υποβολή αίτησης για τη χορήγηση δελτίου διαμονής δεν μπορεί να είναι βραχύτερη των τριών μηνών από την ημερομηνία άφιξης.

3. Η μη συμμόρφωση με την απαίτηση υποβολής αίτησης για τη χορήγηση δελτίου διαμονής είναι δυνατόν να επισύρει κυρώσεις για τον ενδιαφερόμενο, οι οποίες θα είναι αναλογικές και δεν θα εισάγουν διακρίσεις.»

9 Το άρθρο 10 της οδηγίας ορίζει:

«1. Το δικαίωμα διαμονής των μελών της οικογένειας πολίτη της Ένωσης τα οποία δεν είναι υπήκοοι κράτους μέλους πιστοποιείται με τη χορήγηση εγγράφου το οποίο καλείται “Δελτίο διαμονής μέλους της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης”, το αργότερο εντός εξαμήνου από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης. Η βεβαίωση υποβολής της αίτησης για τη χορήγηση δελτίου διαμονής χορηγείται αμέσως.

2. Προκειμένου να χορηγήσουν δελτίο διαμονής, τα κράτη μέλη απαιτούν την προσκόμιση των ακόλουθων εγγράφων:

α) ισχύον διαβατήριον

β) έγγραφο το οποίο πιστοποιεί την ύπαρξη δεσμού συγγένειας ή καταχωρισμένης συμβίωσης

γ) τη βεβαίωση εγγραφής ή, ελλείψει συστήματος εγγραφής, οιαδήποτε άλλη απόδειξη διαμονής στο κράτος μέλος υποδοχής του πολίτη της Ένωσης που συνοδεύουν ή πηγάζουν να συναντήσουν

- δ) στις περιπτώσεις που εμπίπτουν στο άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχεία γ' και δ', δικαιολογητικά ότι πληρούνται οι όροι που καθορίζονται στο άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχεία γ' και δ'»

[...]»

10 Το άρθρο 27, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας έχει ως εξής:

«1. Με την επιφύλαξη των διατάξεων του παρόντος κεφαλαίου, τα κράτη μέλη μπορούν να επιβάλλουν περιορισμούς στην ελευθερία κυκλοφορίας και διαμονής των πολιτών της Ένωσης και των μελών της οικογένειάς τους, ανεξαρτήτως ιθαγένειας, για λόγους δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφάλειας ή δημόσιας υγείας. Δεν μπορεί να γίνεται επίκληση των λόγων αυτών για την εξυπηρέτηση οικονομικών σκοπών.

2. Κάθε μέτρο που λαμβάνεται για λόγους δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας πρέπει να τηρεί την αρχή της αναλογικότητας και να θεμελιώνεται αποκλειστικά στην προσωπική συμπεριφορά του [ενδιαφερομένου]. Προηγούμενες ποινικές καταδίκες δεν αποτελούν αφ' εαυτών λόγους για τη λήψη τέτοιων μέτρων.

Η προσωπική συμπεριφορά του [ενδιαφερομένου] πρέπει να συνιστά πραγματική, ενεστώσα και αρκούστως σοβαρή απειλή, στρεφόμενη κατά θεμελιώδους συμφέροντος της κοινωνίας. Αιτιολογίες που δεν συνδέονται με τα στοιχεία της υπόθεσης ή στηρίζονται σε εκτιμήσεις γενικής πρόληψης δεν γίνονται αποδεκτές.»

11 Το άρθρο 35 της οδηγίας διευκρινίζει:

«Τα κράτη μέλη μπορούν να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να αρνούνται, να τερματίζουν ή να ανακαλούν οποιοδήποτε δικαίωμα αναγνωριζόμενο από την παρούσα οδηγία, σε περίπτωση κατάχρησης δικαιώματος ή απάτης, όπως π.χ. σε περίπτωση εικονικού γάμου. Τα εν λόγω μέτρα πρέπει να είναι αναλογικά και να υπόκεινται στις διαδικαστικές εγγυήσεις που προβλέπονται στα άρθρα 30 και 31.»

Η εθνική νομοθεσία

12 Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 2, του νόμου περί εγκαταστάσεως και διαμονής (Niederlassungs- und Aufenthaltsgesetz, BGBl. I, 100/2005, στο εξής: NAG), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως της κύριας δίκης:

«Ο παρών ομοσπονδιακός νόμος δεν ισχύει για τους αλλοδαπούς οι οποίοι

1. έχουν δικαίωμα διαμονής δυνάμει είτε του νόμου περί ασύλου του 2005 [Asylgesetz 2005], BGBl. I αριθ. 100 είτε προγενέστερων διατάξεων περί ασύλου, εκτός αν διάταξη του παρόντος ομοσπονδιακού νόμου προβλέπει κάτι αντίθετο.

[...]»

13 Το άρθρο 51 του NAG ορίζει:

«Οι πολίτες του ΕΟΧ που ασκούν το δικαίωμά τους για ελεύθερη κυκλοφορία και διαμένουν στην ομοσπονδιακή επικράτεια για διάστημα άνω των τριών μηνών έχουν δικαίωμα εγκαταστάσεως, αν:

1. είναι μισθωτοί ή μη μισθωτοί εργαζόμενοι στην Αυστρία
2. διαθέτουν επαρκή ασφαλιστική κάλυψη ασθενείας για τον εαυτό τους και τα μέλη των οικογενειών τους και αποδεικνύουν ότι διαθέτουν επαρκείς πόρους για τη διαβίωσή τους, ώστε να μην επιβαρύνουν κατά τη διάρκεια της περιόδου εγκατάστασής τους το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας, ή
3. σπουδάζουν σε εγκεκριμένο ιδιωτικό ή δημόσιο σχολείο ή εκπαιδευτικό ίδρυμα και πληρούν τις προϋποθέσεις του σημείου 2.»

14 Το άρθρο 52 του νόμου αυτού έχει ως εξής:

«Τα μέλη της οικογένειας των εχόντων δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας πολιτών του ΕΟΧ (άρθρο 51), τα οποία είναι και τα ίδια πολίτες του ΕΟΧ, έχουν δικαίωμα εγκαταστάσεως, αν:

1. πρόκειται για σύζυγο

[...]

και συνοδεύει τον σύζυγό του ή έρχεται εκ των υστέρων [στην Αυστρία] για να εγκατασταθεί μαζί του.»

15 Το άρθρο 54, παράγραφος 1, του NAG προβλέπει:

«Τα μέλη της οικογένειας των εχόντων δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας πολιτών του ΕΟΧ (άρθρο 51), τα οποία δεν είναι τα ίδια πολίτες του ΕΟΧ και πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 52, σημεία 1 έως 3, έχουν και αυτά δικαίωμα εγκατάστασης. Στα πρόσωπα αυτά χορηγείται, κατόπιν αιτήσεως, δελτίο μόνιμης διαμονής δεκαετούς ισχύος. Η αίτηση αυτή υποβάλλεται εντός τριμήνου από την εγκατάστασή τους.»

16 Κατά το άρθρο 19 του νόμου περί ασύλου του 1997 (Asylgesetz 1997, BGBl. I, 76/1997):

«(1) Οι αιτούντες άσυλο που βρίσκονται στην ομοσπονδιακή επικράτεια [...] έχουν δικαίωμα προσωρινής διαμονής, εκτός αν η αίτησή τους πρέπει να απορριφθεί λόγω υπάρξεως δεδικασμένου.

[...].

(3) Στους αιτούντες άσυλο που έχουν δικαίωμα προσωρινής διαμονής χορηγείται αυτεπαγγέλτως σχετικό πιστοποιητικό. [...]

[...]»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

¹⁷ Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι ο D. Sahin εισήλθε στην Αυστρία στις 15 Ιουνίου 2003 και κατέθεσε αίτηση παροχής ασύλου στις 3 Οκτωβρίου 2003. Δεδομένου ότι δεν έχει εκδοθεί οριστική απόφαση επί της αιτήσεως αυτής, ο ενδιαφερόμενος έχει δικαίωμα προσωρινής διαμονής δυνάμει του νόμου περί ασύλου του 1997.

¹⁸ Στις 22 Απριλίου 2006, ο D. Sahin νυμφεύθηκε Γερμανίδα υπήκοο. Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρέσχε το αιτούν δικαστήριο, ο D. Sahin συμβιώνει με τη σύζυγό του τουλάχιστον από τις 10 Οκτωβρίου 2003 και στις 19 Ιουλίου 2005 γεννήθηκε το τέκνο τους, το οποίο κατοικεί μαζί τους.

¹⁹ Στις 29 Μαΐου 2006, ο D. Sahin υπέβαλε, ως έγγαμος πλέον, αίτηση χορηγήσεως δελτίου μόνιμης διαμονής δυνάμει του άρθρου 54 του NAG. Ο Landeshauptmann της Κάτω Αυστρίας απέρριψε την αίτηση αυτή, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 1, παράγραφος 2, σημείο 1, του NAG.

20 Ο Bundesminister für Inneres απέρριψε, με την από 14 Μαρτίου 2007 απόφασή του, τη διοικητική προσφυγή που άσκησε ο D. Sahin κατά της αποφάσεως του Landeshauptmann της Κάτω Αυστρίας. Κατά τον Bundesminister für Inneres, ο NAG —και, ως εκ τούτου, το άρθρο 54 του νόμου αυτού— δεν έχει εφαρμογή στην περίπτωση του ενδιαφερομένου, καθόσον αυτός έχει δικαίωμα προσωρινής διαμονής δυνάμει προγενέστερων νομοθετικών διατάξεων περί ασύλου. Επιπλέον, όταν η Γερμανίδα σύζυγος του D. Sahin, η οποία, κατά τα λεγόμενά της, «ζει από τριετίας στην Αυστρία» και εργάζεται στη χώρα αυτή, άσκησε το δικαίωμά της ελεύθερης κυκλοφορίας, ο D. Sahin διέμενε ήδη στην Αυστρία, οπότε δεν πληρούται εν προκειμένω η προϋπόθεση του άρθρου 52, τελευταίο εδάφιο, του NAG, ότι δηλαδή το μέλος της οικογένειας πρέπει είτε να συνοδεύει το πρόσωπο που ασκεί το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας είτε να εισέλθει εκ των υστέρων στη χώρα για να εγκατασταθεί μαζί του. Ο Bundesminister für Inneres παρέπεμψε, συναφώς, και στο άρθρο 7, παράγραφος 2, της οδηγίας.

21 Ο D. Sahin άσκησε προσφυγή κατά της αποφάσεως του Bundesminister für Inneres ενώπιον του Verwaltungsgerichtshof, το οποίο αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1. α) Έχουν τα άρθρα 3, παράγραφος 1, 6, παράγραφος 2, και 7, παράγραφοι 1, στοιχείο δ', και 2, της οδηγίας 2004/38 [...] την έννοια ότι αφορούν και τα μέλη της οικογένειας, κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 2, της οδηγίας, τα οποία ήλθαν στο κράτος μέλος υποδοχής (άρθρο 2, σημείο 3, της οδηγίας) ανεξάρτητα από τον πολίτη της Ένωσης και απέκτησαν την ιδιότητα του μέλους της οικογένειας του πολίτη αυτού ή άρχισαν να συμβιώνουν με τον πολίτη αυτόν ως οικογένεια για πρώτη φορά στο εν λόγω κράτος;

β) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο παραπάνω ερώτημα: Πρέπει επιπροσθέτως το μέλος της οικογένειας να διαμένει νόμιμα στο κράτος υποδοχής κατά τον χρόνο της αποκτήσεως της ιδιότητας του μέλους της οικογένειας ή της έναρξεως της οικογενειακής συμβίωσης; Αν ναι, αρκεί προς θεμελίωση της νόμιμης διαμονής να έχει το μέλος της οικογένειας δικαίωμα διαμονής απλώς και μόνο για τον λόγο ότι έχει υποβάλει αίτηση ασύλου;

γ) Σε περίπτωση που από την απάντηση στο πρώτο ερώτημα, υπό α' και β', προκύψει ότι η οδηγία δεν παρέχει δικαίωμα διαμονής σε μέλος της οικογένειας που διαμένει νομίμως “απλώς και μόνο” για τον λόγο ότι έχει υποβάλει αίτηση ασύλου και που μετέβη στο κράτος μέλος υποδοχής ανεξάρτητα από τον πολίτη της Ένωσης, οπότε απέκτησε την ιδιότητα του μέλους της οικογένειας του πολίτη αυτού ή άρχισε να συμβιώνει ως οικογένεια με τον πολίτη αυτόν για πρώτη φορά στο εν λόγω κράτος: Μήπως απορρέει εντούτοις δικαίωμα διαμονής από τα άρθρα 18 ΕΚ ή 39 ΕΚ, ενόψει του θεμελιώδους δικαιώματος της προστασίας της οικογενειακής ζωής, αν πρόκειται για περίπτωση στην οποία το μέλος της οικογένειας διαμένει σχεδόν από τετραετίας στο κράτος μέλος υποδοχής, όπου έχει νυμφευθεί, πριν από ένα έτος, πολίτη της Ένωσης, με τον οποίο συμβιώνει περίπου από τριετίας και με τον οποίο έχει αποκτήσει τέκνο, ηλικίας είκοσι μηνών;

2. Αντιβαίνει στα άρθρα 9, παράγραφος 1, και 10, παράγραφος 1, της οδηγίας εθνική ρύθμιση που προβλέπει ότι τα μέλη της οικογένειας ενός πολίτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που δεν έχουν ιθαγένεια κράτους μέλους και έχουν δυνάμει του κοινοτικού δικαίου, και ιδίως του άρθρου 7, παράγραφος 2, της οδηγίας, δικαίωμα διαμονής δεν μπορούν να λάβουν δελτίο διαμονής (“δελτίο διαμονής μέλους της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης”), επειδή, κατά τις διατάξεις του κράτους μέλους υποδοχής περί ασύλου, έχουν δικαίωμα (προσωρινής) διαμονής στο κράτος αυτό;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

²² Σύμφωνα με το άρθρο 104, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας, όταν το ερώτημα που υποβάλλεται με την αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως είναι ταυτόσημο με ερώτημα επί του οποίου το Δικαστήριο έχει ήδη αποφανθεί ή όταν η απάντηση στο υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα μπορεί να

συναχθεί με σαφήνεια από τη νομολογία, το Δικαστήριο δύναται οποτεδήποτε, αφού ακούσει τον γενικό εισαγγελέα, να αποφανθεί με αιτιολογημένη διάταξη παραπέμπουσα στην προγενέστερη απόφαση ή στη σχετική νομολογία.

23 Το Δικαστήριο εκτιμά ότι αυτό συμβαίνει εν προκειμένω.

Επί του πρώτου ερωτήματος, υπό α' και β'

24 Με το πρώτο ερώτημα, υπό α' και β', το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν τα άρθρα 3, παράγραφος 1, 6, παράγραφος 2, και 7, παράγραφοι 1, στοιχείο δ', και 2, της οδηγίας πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι αφορούν τα μέλη της οικογένειας, τα οποία ήλθαν στο κράτος μέλος υποδοχής ανεξάρτητα από τον πολίτη της Ένωσης και απέκτησαν την ιδιότητα του μέλους της οικογένειας ή άρχισαν να συμβιώνουν με τον πολίτη της Ένωσης ως οικογένεια για πρώτη φορά στο κράτος αυτό. Το αιτούν δικαστήριο ερωτά επίσης κατά πόσον έχει σημασία το ζήτημα αν το μέλος της οικογένειας διαμένει νομίμως στο κράτος μέλος υποδοχής κατά τον χρόνο που αποκτά την ιδιότητά του αυτή ή που αρχίζει να συμβιώνει με τον πολίτη της Ένωσης ως οικογένεια και, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, αν για να πληρούται η προϋπόθεση της νόμιμης διαμονής αρκεί ότι το μέλος της οικογένειας έχει δικαίωμα διαμονής που απορρέει απλώς και μόνον από την ιδιότητά του ως αιτούντος άσυλο.

25 Η οδηγία, όπως προκύπτει από το άρθρο της 3, παράγραφος 1, ισχύει για όλους τους πολίτες της Ένωσης που μεταβαίνουν ή διαμένουν σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο του οποίου έχουν την ιθαγένεια, καθώς και για τα μέλη των οικογενειών τους κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 2, της οδηγίας, τα οποία είτε τους συνοδεύουν είτε μεταβαίνουν στο κράτος μέλος υποδοχής για να εγκατασταθούν μαζί τους.

- 26 Ομοίως, τα άρθρα 6 και 7, τα οποία πραγματεύονται το δικαίωμα διαμονής έως τρεις μήνες και το δικαίωμα διαμονής άνω των τριών μηνών αντιστοίχως, προβλέπουν ότι, για να έχουν δικαίωμα διαμονής στο κράτος μέλος υποδοχής, τα μέλη της οικογένειας πολίτη της Ένωσης που δεν έχουν την ιθαγένεια κράτους μέλους πρέπει είτε να τον συνοδεύουν είτε να μεταβαίνουν στο κράτος αυτό για να εγκατασταθούν μαζί του.
- 27 Στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 25ης Ιουλίου 2008, C-127/08, *Metock* κ.λπ. (Συλλογή 2008, σ. I-6241, σκέψεις 87 και 88), το Δικαστήριο έκρινε ότι, αφενός, καμία από τις διατάξεις αυτές δεν ορίζει ότι ο πολίτης της Ένωσης, κατά τον χρόνο μεταβάσεώς του στο κράτος μέλος υποδοχής, πρέπει ήδη να έχει οικογένεια, προκειμένου τα μέλη της, υπήκοοι τρίτων χωρών, να μπορούν να επικαλεστούν τα δικαιώματα που παρέχει η εν λόγω οδηγία και ότι, αφετέρου, προβλέποντας ότι τα μέλη της οικογένειας του πολίτη της Ένωσης μπορούν να μεταβούν στο κράτος μέλος υποδοχής με σκοπό την οικογενειακή επανένωση, ο κοινοτικός νομοθέτης δέχθηκε, αντιθέτως, το ενδεχόμενο ο πολίτης της Ένωσης να δημιουργήσει οικογένεια αφού ασκήσει το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας.
- 28 Επιπλέον, το Δικαστήριο έκρινε, με τη σκέψη 93 της ίδιας αποφάσεως, ότι η φράση «μέλη των οικογενειών [πολιτών της Ένωσης] που τους συνοδεύουν» του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αφορά τόσο τα μέλη της οικογένειας πολίτη της Ένωσης που εισήλθαν μαζί του στο κράτος μέλος υποδοχής όσο και εκείνα που διαμένουν μαζί του στο κράτος μέλος αυτό, χωρίς, στη δεύτερη περίπτωση, να χρειάζεται να γίνει διάκριση ανάλογα με το αν οι υπήκοοι τρίτων χωρών εισήλθαν στο οικείο κράτος μέλος είτε πριν ή μετά από τον πολίτη της Ένωσης είτε προτού καταστούν ή αφού κατέστησαν μέλη της οικογένειάς του.
- 29 Επίσης, το Δικαστήριο διευκρίνισε, με τη σκέψη 95 της προαναφερθείσας αποφάσεως *Metock* κ.λπ., ότι από τη στιγμή που ο υπήκοος τρίτης χώρας, μέλος της οικογένειας πολίτη της Ένωσης, αντλεί από την οδηγία 2004/38 δικαιώματα εισόδου και διαμονής στο κράτος μέλος υποδοχής, το εν λόγω κράτος μέλος μπορεί να περιορίσει τα δικαιώματα αυτά μόνον εφόσον τηρεί τα άρθρα 27 και 35 της οδηγίας.

- 30 Από τη σκέψη 96 της αποφάσεως αυτής προκύπτει ότι το άρθρο 27 πρέπει κατά μείζονα λόγο να τηρείται όταν το κράτος μέλος θέλει να επιβάλει κυρώσεις στον υπήκοο τρίτης χώρας που εισήλθε και/ή διέμενε στο έδαφός του κατά παράβαση της εθνικής του νομοθεσίας περί μετανάστευσης, προτού καταστεί μέλος της οικογένειας πολίτη της Ένωσης.
- 31 Είναι πρόδηλον ότι το άρθρο 27 της οδηγίας δεν μπορεί να έχει εφαρμογή στην περίπτωση προσώπου όπως ο D. Sahin, απλώς και μόνο για τον λόγο ότι, πριν αποκτήσει την ιδιότητα του μέλους της οικογένειας πολίτη της Ένωσης, είχε δικαίωμα προσωρινής διαμονής στο έδαφος κράτους μέλους, δυνάμει της εθνικής του νομοθεσίας και εν αναμονή της εκδόσεως αποφάσεως επί της αιτήσεώς του παροχής ασύλου.
- 32 Όπως τόνισε το Δικαστήριο με τη σκέψη 99 της προαναφερθείσας αποφάσεως Metock κ.λπ., ο υπήκοος τρίτης χώρας, που είναι σύζυγος πολίτη της Ένωσης, διαμένοντας σε κράτος μέλος του οποίου δεν είναι υπήκοος, και που τον συνοδεύει ή μεταβαίνει στο κράτος μέλος υποδοχής για να εγκατασταθεί μαζί του, μπορεί να επικαλεστεί τις διατάξεις της οδηγίας, ανεξαρτήτως του τόπου και της ημερομηνίας συνάψεως του γάμου τους, καθώς και του τρόπου με τον οποίον ο υπήκοος της τρίτης χώρας εισήλθε στο κράτος μέλος υποδοχής.
- 33 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο πρώτο ερώτημα, υπό α' και β', πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 3, παράγραφος 1, 6, παράγραφος 2, και 7, παράγραφοι 1, στοιχείο δ', και 2, της οδηγίας πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι αφορούν και τα μέλη της οικογένειας, τα οποία ήλθαν στο κράτος μέλος υποδοχής ανεξάρτητα από τον πολίτη της Ένωσης και απέκτησαν την ιδιότητα του μέλους της οικογένειας ή άρχισαν να συμβιώνουν με τον πολίτη της Ένωσης ως οικογένεια για πρώτη φορά στο κράτος αυτό. Συναφώς, είναι άνευ σημασίας το ζήτημα αν το μέλος της οικογένειας, κατά τον χρόνο που αποκτά την ιδιότητα αυτή ή αρχίζει να συμβιώνει με τον πολίτη της Ένωσης ως οικογένεια, διαμένει προσωρινώς στο κράτος μέλος υποδοχής δυνάμει της εθνικής του νομοθεσίας περί ασύλου.

Επί του πρώτου ερωτήματος, υπό γ΄

- ³⁴ Κατόπιν της απαντήσεως που πρέπει να δοθεί στο πρώτο ερώτημα, υπό α΄ και β΄, παρέλκει η απάντηση στο πρώτο ερώτημα, υπό γ΄, καθόσον τέθηκε μόνο για την περίπτωση που η οδηγία θα ερμηνευόταν υπό την έννοια ότι δεν παρέχει δικαίωμα διαμονής σε μέλος της οικογένειας ευρισκόμενο στην κατάσταση του προσφεύγοντος της κύριας δίκης.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

- ³⁵ Όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 32 της παρούσας διατάξεως, το Δικαστήριο έκρινε, με τη σκέψη 99 της προαναφερθείσας αποφάσεως Metock κ.λπ., ότι ο υπήκοος τρίτης χώρας, που είναι σύζυγος πολίτη της Ένωσης, διαμένοντος σε κράτος μέλος του οποίου δεν είναι υπήκοος, και που τον συνοδεύει ή μεταβαίνει στο κράτος μέλος υποδοχής για να εγκατασταθεί μαζί του, μπορεί να επικαλεστεί τις διατάξεις της οδηγίας.
- ³⁶ Από την απάντηση στο πρώτο ερώτημα, υπό α΄ και β΄, συνάγεται το συμπέρασμα ότι το άρθρο 7, παράγραφος 2, της οδηγίας αναγνωρίζει δικαίωμα διαμονής σε οποιοδήποτε πρόσωπο βρίσκεται στην κατάσταση του D. Sahin.
- ³⁷ Από τα άρθρα 9, παράγραφος 1, και 10, παράγραφος 1, της οδηγίας προκύπτει ότι ως δελτίο διαμονής νοείται το έγγραφο που πιστοποιεί το δικαίωμα των μελών της οικογένειας πολίτη της Ένωσης που δεν έχουν τη ιθαγένεια κράτους μέλους να διαμείνουν στο κράτος μέλος υποδοχής για περισσότερο από τρεις μήνες.

38 Το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας απαριθμεί περιοριστικώς τα έγγραφα που μπορούν να υποχρεωθούν να προσκομίσουν στις αρχές του κράτους μέλους υποδοχής οι υπήκοοι τρίτων χωρών, μέλη της οικογένειας πολίτη της Ένωσης, προκειμένου να τους χορηγηθεί δελτίο διαμονής (βλ., ιδίως, προαναφερθείσα απόφαση Metock κ.λπ., σκέψη 53).

39 Η τυχόν απόρριψη της αιτήσεως προσώπου ευρισκομένου στην κατάσταση του D. Sahin να του χορηγηθεί «δελτίο διαμονής μέλους της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης» για τον λόγο και μόνον ότι ο ενδιαφερόμενος έχει, απλώς, δικαίωμα προσωρινής διαμονής στο κράτος μέλος υποδοχής δυνάμει της εθνικής του νομοθεσίας περί ασύλου θα ισοδυναμούσε με την προσθήκη μιας νέας προϋποθέσεως σε εκείνες που απαριθμεί περιοριστικώς το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας.

40 Υπ' αυτές τις συνθήκες, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι αντιβαίνει στα άρθρα 9, παράγραφος 1, και 10, παράγραφος 1, της οδηγίας εθνική ρύθμιση που προβλέπει ότι τα μέλη της οικογένειας ενός πολίτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που δεν έχουν ιθαγένεια κράτους μέλους, αλλά το κοινοτικό δίκαιο και, ιδίως, το άρθρο 7, παράγραφος 2, της οδηγίας τους αναγνωρίζει δικαίωμα διαμονής, δεν μπορούν να λάβουν «δελτίο διαμονής μέλους της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης», για τον λόγο και μόνον ότι έχουν, απλώς, δικαίωμα προσωρινής διαμονής στο κράτος μέλος υποδοχής δυνάμει της εθνικής του νομοθεσίας περί ασύλου.

Επί των δικαστικών εξόδων

41 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (έβδομο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Τα άρθρα 3, παράγραφος 1, 6, παράγραφος 2, και 7, παράγραφοι 1, στοιχείο δ', και 2, της οδηγίας 2004/38/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 1612/68 και την κατάργηση των οδηγιών 64/221/ΕΟΚ, 68/360/ΕΟΚ, 72/194/ΕΟΚ, 73/148/ΕΟΚ, 75/34/ΕΟΚ, 75/35/ΕΟΚ, 90/364/ΕΟΚ, 90/365/ΕΟΚ και 93/96/ΕΟΚ, πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι αφορούν και τα μέλη της οικογένειας, τα οποία ήλθαν στο κράτος μέλος υποδοχής ανεξάρτητα από τον πολίτη της Ένωσης και απέκτησαν την ιδιότητα του μέλους της οικογένειας ή άρχισαν να συμβιώνουν με τον πολίτη της Ένωσης ως οικογένεια για πρώτη φορά στο κράτος αυτό. Συναφώς, είναι άνευ σημασίας το ζήτημα αν το μέλος της οικογένειας, κατά τον χρόνο που αποκτά την ιδιότητα αυτή ή αρχίζει να συμβιώνει με τον πολίτη της Ένωσης ως οικογένεια, διαμένει προσωρινώς στο κράτος μέλος υποδοχής δυνάμει της εθνικής του νομοθεσίας περί ασύλου.
- 2) Αντιβαίνει στα άρθρα 9, παράγραφος 1, και 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38 εθνική ρύθμιση που προβλέπει ότι τα μέλη της οικογένειας ενός πολίτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που δεν έχουν ιθαγένεια κράτους μέλους, αλλά το κοινοτικό δίκαιο και, ιδίως, το άρθρο 7, παράγραφος 2, της οδηγίας τους αναγνωρίζει δικαίωμα διαμονής, δεν μπορούν να λάβουν «δελτίο διαμονής μέλους της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης», για τον λόγο και μόνον ότι έχουν, απλώς, δικαίωμα προσωρινής διαμονής στο κράτος μέλος υποδοχής δυνάμει της εθνικής του νομοθεσίας περί ασύλου.

(υπογραφές)